

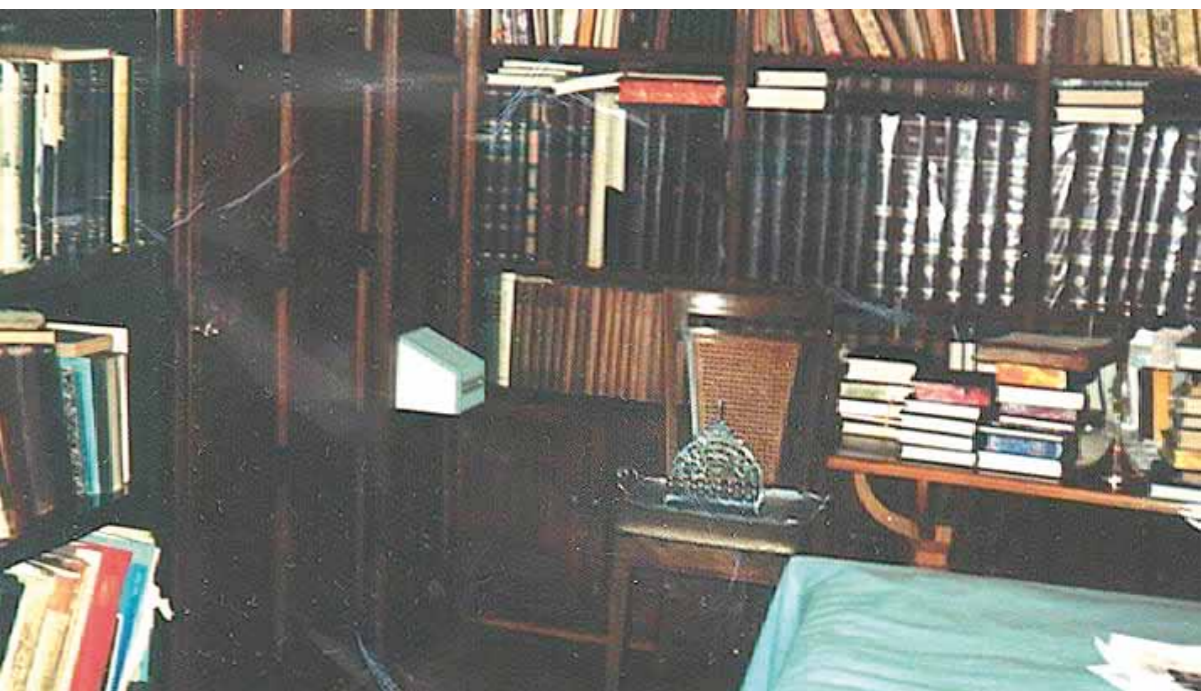

ואזדא לטעמייהו

בגאונותו המופלאה הראה כ"ק מרן אדמו"ר מליובאוויטש צוק"ל איך עשרות מחלוקות של תנאים ואמוראים בעניינים נפרדים הפרוסים על כל חלקי התורה - יסוד אחד ושיטה אחת להן, ומהן מתפצלת מחלוקתם בכמה וכמה עניינים • תורה אחת טעימה מאלפת מתוך הספר הנפלא 'אוצר לקוטי שיחות' - לשיטתייהו', שיצא לאור השבוע, בהוצאה מיוחדת ומשותפת של מכון 'מעיינותיך' והוצאת קה"ת, לקראת מלאות כ"ב שנים להסתלקותו לשמי רום

קשה להקיף את המעיין הפורה של משנת כ"ק מרן האדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, אשר במשך ארבעים ושתיים השנים בהם נהג נשיאותו ברמה - ואף בעשור שלפני כן כאשר היה לעזר וסמך לחותנו כ"ק האדמו"ר הריי"צ זי"ע, יצאו מבין ידיו עשרות חיבורים ונאמרו מפי קודשו אלפי שיחות בתוך אלפי התוועדויות, אשר בהן היה כולל ומקיף את כל התורה כולה ממש מדרכי הפשט בתורת הגנלה ועד הבנה דקה שבדקה בביאורי תורת החסידות. בעיין זה מתייחדת באופן נפלא משנתו הפרוסה על פני ל"ט כרכים של 'ליקוטי שיחות', אשר הולמד והמעיין בהם עומד

המחלוקת של ב"ש ובי"ב בחנוכה הם לשיטתם בכל הש"ס. החנוכה של רבינו

משתאה אל מול ההיקף העצום, ועומק הידיעה הטמונה בכל שיחה ושיחה מאלו הנרפסות שם. במאמר שלפנינו נבקש להתחקות אחר אחת מדרכי הלימודו בתורת הגנלה - דרך הלימודו וההבנה של 'לשיטתייהו'.

לשיטתייהו

אחד הדברים בהם מתייחדת משנתו המופלאה של כ"ק מרן אדמו"ר מליובאוויטש צוק"ל, היא דרך הלימוד של 'לשיטתייהו'. עצם הקישור בין דברים שונים שנאמרו על ידי אותו התנא או האמורא, מצוי לרוב כבר בגמרא במטבע הלשון "ואודא רבי פלוני

ועניינים שונים, היא יוצרת שרשרת של מחלוקות לשיטתייהו. הבסיס לדרך זו לפי שיטת כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש צוק"ל, הוא החיפוש אחר היסודות הכוללים העומדים מאחורי ענייני התורה, שכך היה חזון ומדגיש תמיד שהתורה על כל חלקיה - תורה אחת היא.

בדרך זו הלך בדרכו של הרוג'צובי כפי שחזר וציין לא אחת: **"ש כמה עניינים והלכות בתורה, שאף על פי שבהשקפה ראשונה נראים הם כסוגיות ועניינים שונים שאין כל קשר ביניהם, הנה - כיון שהתורה אחת היא - על ידי התעמקות כדבעי אפשר למצוא שיש ביניהם נקודה משותפת, או שהם עומדים על יסוד אחד. וכמו שמצינו בספרי כמה גדולי האחרונים ובמיוחד בספרי הגאון הרוג'צובי" ('אוצר ליקוטי שיחות' 1, 75).**

בשורות הבאות נעמוד על כמה יסודות כלליים כאלו הגוררים אחריהם מחלוקות בכמה וכמה עניינים - לשיטתייהו.

בית שמאי ובית הלל - אחר 'בכוח' או אחר 'בפועל'

בכמה וכמה מקומות בש"ס אנו מוצאים מחלוקות של בית שמאי ובית הלל, בעניינים שונים ונפרדים, אך כאשר אנו מעמיקים לחשוף את יסודן אנו מוצאים שהכול נובע משורש אחד: נחלקו בית שמאי ובית הלל האם הולכים אחר 'בכוח' או אחר 'בפועל'. לדעת בית שמאי אנו רואים כעיקר את מצבו של דבר מחמת כוחו ויכולתו ואילו לפי בית הלל העיקר הוא יציאתם של הדברים אל הפועל:

א) טומאה בדגים. במשנה (עוקצין ג, ח) נחלקו: 'דגים אימתי מקבלין טומאה? בית שמאי אומרים משיצודו ובית הלל אומרים משימותו'. לדעת בית הלל הדגים נחשבים כמתים רק כשמתו בפועל. ואילו לדעת בית שמאי, די בעצם מה שיצאו מהמים - מקום חיותם, כדי שייחשבו כמתים בכות.

ב) טומאה בחלות דבש. במשנה (שם שם, יא) נחלקו: 'חלות דבש מאימתי מיטמאות משום משקה? בית שמאי אומרים משיהרהר, בית הלל אומרים משירסק". לדעת בית הלל החלות נחשבות כמשקה רק כשנוצר בהן משקה בפועל - משירסק. לדעת בית שמאי, מיד כשהן מיועדות בכוח ליצירת משקה - משיהרהר.

ג) זמן קריאת שמע. במשנה (ברכות א, א) נחלקו 'מאימתי קוראין את שמע בערבין? משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן, עד סוף האשמורה הראשונה, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים עד חצות. רבן גמליאל אומר עד שיעלה עמוד השחר". לדעת רבי אליעזר - מתלמידי בית שמאי, פירוש המילה "בשכבך" הוא "כל זמן שבני עוסקין לילך ולשכב", משום שהדבר כולל בכוח את השינה כולה. ואילו לדעת חכמים ורבן גמליאל - מתלמידי בית הלל, פירוש המילה "בשכבך", הוא כל זמן שבני אדם שוכבין בפועל.

ד) מספר הנרות בחנוכה. בגמרא (שבת כא, ב) נחלקו: 'בית שמאי אומרים: יום הראשון מדליק שמונה, מכאן ואילך פוחת והולך.

ובית הלל אומרים: יום הראשון מדליק אחד, מכאן ואילך מוסיף והולך... טעמא דבית שמאי כנגד ימים הנכנסים וטעמא דבית הלל כנגד ימים היוצאין". הימים הנכנסים - אלו שעתידיים להגיע, ביום הראשון שמונה, וביום השני שבעה וכן הלאה, קיימים רק בכוח ואילו הימים היוצאים הם אלו שהתקיימו כבר בפועל - נר אחד ביום הראשון, שני נרות ביום השני וכן הלאה. גם בהתייחס לנס פך השמן, יכולתו של השמן 'בכוח' לדלוק הלכה ופחתה עם הימים - ביום הראשון היה בכוחו לדלוק שמונה ימים ומכאן ואילך פחת כוחו והלך. ואילו 'בפועל' הוסיף והלך בכל יום ויום - ביום הראשון דלק השמן יום אחד, ביום השני שני ימים וכן הלאה.

כ"ק מרן אדמו"ר מליובאוויטש צוק"ל, מוסיף ומונה עוד חמש מחלוקות של בית שמאי ובית הלל, שכולן משתייכות לשורש ושיטה זו של בכוח או בפועל.

רבי ישמעאל ורבי עקיבא - גדרי הנותן לעומת גדרי המקבל

התורה ניתנה מאת הקב"ה לישראל ומתוך כך יש בה גדרים מסוימים מצדו של הנותן - הקב"ה וגדרים מסוימים מצדם של המקבלים - בני ישראל בעולם הזה. ונחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא במקומות שניתן לפרשם לכאן ולכאן.

א) ברכת הפסח והזבח (קרבן חגיגה). בגמרא (פסחים קכא, א) נחלקו "בירך ברכת הפסח פטר את של זבח. בירך את של זבח לא פטר את של פסח, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר: לא זו פוטרת של זו ולא זו פוטרת של זו". לדעת רבי ישמעאל כשם שבמאכלי השרות ברכת העיקר פוטרת את הטפל, כך גם במצוות יש מקום להבחנה הקיימת בדעת האדם בין עיקר לטפל, ולכן ברכת הפסח פוטרת את של זבח, מפני שקרבן הפסח הוא העיקר והזבח טפל לו. אולם לדעת רבי עקיבא העיקר בכל המצוות הוא היותן ציווי ה' ולכן אין מקום להבחנה כזו ביניהן ויש להתייחס לשתי המצוות בשווה.

ב) כללות ופרטות היכן נאמרו. בגמרא (סוטה לו, ב) נחלקו: 'רבי ישמעאל אומר: כללות נאמרו בסיני ופרטות באוהל מועד. רבי עקיבא אומר: כללות ופרטות נאמרו בסיני ונשנו באוהל מועד". לדעת רבי ישמעאל, כאמור, יש להבדיל במצוות בין עיקר לטפל, ובענייניו בין הכללות - העיקריות, לפרטות - הטפלות להן. ולכן סבור רבי ישמעאל שהפרטות לא נאמרו בסיני אלא רק באוהל מועד. אולם לשיטת רבי עקיבא שאין להבדיל בין מצוה אחת

המחלוקת בטומאה בדגים תלויה האם הולכים אחר 'הכח' או אחר 'הפועל'

לחברתה, והנקודה העיקרית שבהן היא היותן רצון ה', נאמרו כל המצוות יחד בסיני.

ג) מענה בני ישראל במתן תורה. במכילתא (שמות כ, א) נחלקו: 'ידיבר אליקים את כל הדברים האלה לאמר - היו אומרים על הן הן ועל לאו לאו, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר: על הן הן ועל לאו הן'. רבי ישמעאל רואה את המצוות מנקודת מבטו של האדם שנצטווה ונמצא שיש הבדל בין מצוות עשה למצוות לא תעשה: מצוות עשה דורשות מהאדם עשיית מעשה ובהתאם לכך התשובה עליהם היא "הן". ואילו מצוות לא תעשה דורשות ממנו להימנע מעשה ובהתאם לכך התשובה עליהן היא "לאו". אולם רבי עקיבא רואה את המצוות כפי שהן מצדו של הקצווה, ומבחינה זו בקיום כל המצוות יש צד חיובי משותף - על ידי קיום המצוה

מי החטאת מטמאים את הנוגע בהן, אלא שלדעת רבי יוסי הגלילי כאשר הפרה שותה מן המים הם אינם מטמאים עוד, שכן הכתוב אומר "למשמרת למי נדה" - כלומר שרק המים השמורים למי נדה מטמאים והמים הללו אינם שמורים עוד למי נדה. אולם לדעת רבי עקיבא יש להרחיב את משמעות הפסוק כך שילכול גם מים שהיו שמורים למי נדה בעבר.

רבי יאשיה ורבי יונתן - הציבור והכלל אל מול היחיד והפרט

במקום שיש שני צדדים - הציבור והכלל אל מול היחיד והפרט - נחלקו רבי יאשיה ורבי יונתן מי מהם מכריע. לרבי יאשיה הכלל והציבור גוברים, ואילו לרבי יונתן גובר צד היחיד והפרט.

א) עיר הנידחת. בגמרא (סנהדרין טו, ב) נחלקו: "עד כמה עושים עיר הנידחת? מעשרה ועד מאה, דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר: ממאה ועד רובו של שבת". דין עיר הנידחת הוא רק ב'עיר' - לא ביחידים ולא בציבור. המחלוקת היא אימתי נעשים היחידים לעיר ומתי יוצאים מגדר זה ונעשים ציבור. לר' יאשיה הנוטה אל הכלל והציבור, עשרה אנשים ומעלה נכנסים כבר לגדר עיר ומאה אנשים ומעלה כבר הגיעו לכלל ציבור. ואילו לדעת ר' יונתן הנוטה על היחיד והפרט, עד מאה אנשים עדיין יחידים הן, ממאה אנשים ומעלה נחשבים עיר, ורק רובו של שבת נחשב ציבור.

ב) קרבן פסח. בברייתא (ספרי בהעלותך ט, ב) נחלקו בביאור הפסוק "ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו" - "שומע אני בין בחול בין בשבת, דברי רבי יאשיה. אמר לו רבי יונתן: ממשמע הזה עדיין לא שמענו". ההלכה היא שקרבן יחיד אינו דוחה את השבת אלא קרבן ציבור בלבד. קרבן פסח נושא בתוכו שתי הגדרות אלו כאחד: בעיקרו הוא קרבן יחיד שכל חבורה מביאה מממונה הפרטי, אלא שהקרבנו בציבור מעניקה לו גם גדר של קרבן ציבור. לדעת רבי יאשיה, צד הציבור מכריע ולכן הקרבן דוחה את השבת, ואילו לדעת ר' יונתן צד היחיד מכריע ולכן אין הקרבן דוחה את השבת.

ג) עולת העוף. בגמרא (מנחות צ, ב) נחלקו לגבי חיוב נסכים בעולת העוף: "לפי שנאמר 'עולה' שומע אני אפילו עולת עוף במשמע, תלמוד לומר 'מן הבקר ומן הצאן' - דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר 'זבח' ועוף אינו 'זבח'". רבי יאשיה מצרף את כל סוגי העולות לכלל אחד וממילא לדעתו המילה 'זבח' כוללת גם את עולת העוף, ואילו רבי יונתן רואה בסוגים השונים - פרטים נפרדים, כך שזבח כולל רק את הסוג

גם בחלות דבש המחלוקת בין ב"ש לב"ה לשיטתם בכל הש"ס

הנחשח.

בדרך זו מונה כ"ק מרן אדמו"ר מליובאוויטש צוק"ל עוד חמש מחלוקות בין רבי יאשיה לרבי יונתן, כאשר שורש המחלוקת הוא האם מתבוננים על הכלל והציבור, או על הפרט והיחיד.

-
-
-

הכללים שהובאו כאן הינם טיפה מן הים התורני המקיף בדרך זו של 'לשיטתייהו', אותה לימד כ"ק מרן אדמו"ר מליובאוויטש צוק"ל, ואשר נאספה לאחרונה לכדי הספר הנפלא 'אוצר ליקוטי שיחות' - לשיטתייהו', בהוצאה מיוחדת ומשותפת של מכון 'מעיינותיך' והוצאת קה"ת, ממנו ליקטנו את הפנינים למאמר זה.
■